

For your own people. Aelred of Rievaulx's Pastoral Prayer. Critical edition, Introduction, and Annotations by Marsha L. Dutton. Translation by Mark DelCogliano (Za twój własny lud. Modlitwa pastoralna Aelreda z Rievaulx. Krytyczne wydanie, wstęp i uwagi Marsha L. Dutton, tłumaczenie ang. Mark DelCogliano), Kalamazoo, Mich: Cistercian Publications 2008, ss. 69.

Marsha L. Dutton, Profesor języka angielskiego na Uniwersytecie w Ohio, przygotowała do wydania już kolejne (trzecie) dziełko ze spuścizny literackiej Aelreda¹, słynnego cysterskiego opata z angielskiego Rievaulx. Jako takie jest ono owocem kilkuletniej pracy autorki, obok innych jej rozlicznych zadań, które znalazły swe ujście najpierw w artykułach „Cistercian Studies Quarterly” (CSQ) z 2002-2003 r.² Treścią książki jest najbardziej osobisty utwór Aelreda poświęcony braciom zakonnym w Rievaulx, którym służył przez ok. 20 lat swego życia jako opat.

Wprawdzie jest kwestią dyskusyjną data jego powstania: u początku czy przy końcu sprawowania funkcji opackiej, to jednak samo dziełko ma znaczenie z racji wyjątkowego wglądu w głębię duszy jego autora. Jest ono wyrazem miłości i troski duszpasterskiej Aelreda jako pasterza w stosunku do powierzonych jego pieczy braci, wyrażonej w formie modlitwy; stąd tytuł utworu nadany przez tradycję: *Oratio pasto-*

---

¹ Dwa poprzednio przygotowane przez Marsha L. Dutton to tzw. utwory historyczne Aelreda, obydwa wydane przez Cistercian Publications, Kalamazoo: Aelred of Rievaulx, *The Historical Works* (2005); *The Lives of the Northern Saints* (2006).

² M. L. D u t t o n, *Aelred of Rievaulx: The Pastoral Prayer*, CSQ 37, 4(2002), s. 453-459; krytyczne łacińskie wydanie tłumaczenia *Oratio pastoralis*, zob. CSQ 38, 3(2003), s. 304-308; nowego przekładu angielskiego przy jej współpracy dokonał Mark DelCogliano w: CSQ 37, 4(2002), s. 461-466.

ralis (Modlitwa pastoralna). Marsha L. Dutton nadaje jednak swojej książeczce, poświęconej temu dziełku, nieco odmienny tytuł: *Za twój własny lud*, pokazując Aelreda, który sam siebie podobnie określił, jako czułego pasterza oddanego swoim braciom, na wzór Jezusa Chrystusa, który całkowicie oddał się za swój lud (nr 7).

Utwór *Oratio pastoralis* zachował się tylko w jednym manuskrypcie z XII/XIII w. (Jesus College MS Q.B.17) znajdującym się w bibliotece klasztoru Rievaulx, co wskazuje na to, że był on zapewne przechowywany niczym unikalny skarb w macierzystym Rievaulx przez mnichów, do których był skierowany. Ktoś później (XIV w.) w trosce, by nie zapomniano jego autorstwa, tytułu dzieła oraz przeznaczenia, umieścił w nim odpowiednie adnotacje. Podczas zawieruchy protestantyzmu utwór został całkowicie zapomniany, odkryty dopiero na początku ubiegłego stulecia i wydany po raz pierwszy przez francuskiego badacza Andre Wilmarta, w „Revue Benedictine” w 1925 r. Od Wilmarta pochodzi podział tekstu utworu na 10 sekcji oraz jego pierwsze krytyczne opracowanie z wyszczególnieniem błędów (1929 r.). Właśnie ten tekst stał się później podstawą dla kolejnych wydań i nowożytnych tłumaczeń. Po nieznacznym przeróbkach Charles Dumonfa (1961) dostał się on do pierwszego tomu dzieł ascetycznych Aelreda, opracowanego przez belgijskie wydawnictwo Brepols w ramach Corpus Christianorum, Continuatio Medievalis (CCCM 1): *Aelredi Rievallensis. Opera omnia. I. Opera ascetica* (1971 r.). Liczne przeoczenia i powtórzone błędy, nie zauważone we wcześniejszych wydaniach, stały się przyczyną nowego krytycznego wydania dokonanego właśnie przez Marsha L. Dutton, czego owocem końcowym jest recenzowana publikacja.

Na książkę składa się: spis treści (s. VII), tabela z wykazem skrótów (s. IX-XIII), wstęp wydawcy (s. 1-35), wreszcie sam tekst *Modlitwy pastoralnej* w oryginalnej łacinie kościelnej po lewej stronie i w tłumaczeniu angielskim (M. DelCogliano) po prawej (s. 37-57). Na końcu umieszczono dwie sekcje: wybraną bibliografię dotyczącą wydań i tłumaczeń *Oratio pastoralis*, innych dzieł Aelreda i pozostałych źródeł (s. 59-65), oraz wykazy cytowanych w książce fragmentów biblijnych i innych utworów (s. 66-69).

Oczywiście trzon książki stanowi tekst łacińsko-angielski *Modlitwy*, którego pełne zrozumienie umożliwia wstęp wydawcy Marsha L. Dutton (*Aelred and his Prayer. An Introduction to Aelred's „Pastoral prayer”*). Autorka wstępu podzieliła go na kilka części omawiając po kolei: rolę opata, życie Aelreda (1110-1167), przedstawioną tu już wcześniej historię powstania i przetrwania manuskryptu zawierającego *Modlitwę pastoralną*, wspólnotę zakonną, misję opata w charakterze pasterza, króla i naśladowcy Jezusa, czyli dokładnie tak, jak on się jawi w utworze aelrediańskim, wreszcie miejsce Jezusa w *Modlitwie pastoralnej*, gatunek literacki, jaki ta *Modlitwa* reprezentuje wraz z jej przesłaniem wskazującym na każdego chrześcijanina jako na pasterza. Ostatnia część zawiera już konkretne uwagi wydawnicze związane z nowym tłumaczeniem utworu.

Aelred sprawował funkcję opacką przez ponad dwadzieścia lat, aż do samej śmierci, od 1143 do 1167, najpierw będąc przełożonym filialnego w stosunku do Rievaulx klasztoru Revesby (1143-1147), następnie opatem w samym Rievaulx (1147-1167). Wybrany nie bez przeszkód, dał się jednak poznać jako bardzo energiczny i utalentowany administrator, a przy tym charyzmatyczny pasterz, wrażliwy na humanistyczne relacje między braćmi; wiązało się to nieodzownie z jego nauką o przy-

jaźni, jako duchowej drodze ku Bogu, o której nauczał i którą wdrażał w życie klasztoru.

Oratio pastoralis odsłania tego ducha wrażliwości Aelreda. Ma ona charakter modlitwy, w której autor wyraża swoje zatroskanie wobec ogromu odpowiedzialności, jaka spoczywała na nim z racji sprawowania funkcji opata w Rievaulx. Aelred widzi je przede wszystkim w charakterze pasterzowania, na wzór Jezusa Chrystusa, Dobrego Pasterza. Podchodzi do tego zadania pełny bojaźni Bożej, ze świadomością bycia słabym instrumentem Bożej łaski reprezentującym urząd opata niczym samego Jezusa nauczyciela, pasterza i króla. Nie brakuje więc tu skruszonej postawy proszącej o darowanie win świadomych i ewentualne zaniedbanie łask mogących służyć lepszemu prowadzeniu swoich podopiecznych. Prosi również Boga o rozliczne dary pomagające kierować wspólnotą zakonną, szczególnie o dar mądrości i rozeznania potrzeb każdego z tych, komu służy, by wszyscy razem mogli dojść do świętości.

Cieszy fakt, że amerykańskie wydawnictwo Publikacji Cysterskich (Cistercian Publications) w Kalamazoo kładzie tak mocny akcent na rzetelne przejrzanie całego dorobku średniowiecznych korzeni cysterskich, podejmując się wraz z innymi instytucjami i wydawnictwami żmudnych prac przy krytycznym wydawaniu spuścizny ich przedstawicieli i tłumaczenia ich na język angielski. Tych opracowań doczekał się cieszący się tu wielką popularnością Aelred z Rievaulx, którego niemal wszystkie dzieła zostały już przetłumaczone na język angielski. Od dłuższego czasu wkład ten zawdzięczamy prof. Marsha L. Dutton, której fachowości i znajomości rzeczy nie może nikt zakwestionować. *Modlitwa pastoralna*, dzięki jej żmudnej i wnikliwej pracy, pokazuje nam szerzej wnętrze jednej z najpiękniejszych postaci dwunastowiecznej Anglii, od której wciąż tak wiele można się uczyć, a szczególnie: odpowiedzialnej, pokornej, wrażliwej, chrześcijańskiej postawy wobec zadania służenia dobru wspólnemu. Miejmy dlatego nadzieję, że z całej spuścizny Aelreda (z jednym wyjątkiem: *O przyjaźni duchowej*), czekającej jeszcze na polski przekład, przynajmniej to krótkie dziełko doczeka się tego w pierwszej kolejności.

Ks. Ryszard Groń